

Marianne Svedin

2010-05-11

FORTUMS NORDISKA MILJÖFOND

Under 2009 drev Fortum sju projekt inom ramen för den nordiska miljöfonden. Två av dessa projekt, Vandringsväg i Delångersån och Stormusslor (Högskolan i Skövde) avslutades under året.

AVSLUTADE PROJEKT UNDER 2009

1. VANDRINGSVÄG I DELÅNGERSÅN

Detta projekt försenades p g a en utdragen dialog med den industriella verksamhet, ett linnefärgeri, som ligger nedströms Lundströmmen. Detta medförde att omlöpet anlades under tre veckor 2009 istället för 2008 som var planerat från början.

Hudiksvalls kommun har ett långsiktigt mål att öppna upp för att skapa fria vandringsvägar för fisk från Bottenhavet till Dellensjöarna. Delångersån är Hudiksvalls kommuns största vattendrag och den rinner från Södra Dellen för att mynna i Bottenhavet vid Saltvik. Delångersån nedströms Storsjön är ett riksintressant fiskevatten, N 67 och fiskevårdande åtgärder i Delångersån är enligt Hudiksvalls kommuns fiskevårdsplan högt prioriterade då vattensystemet har stor potential att bli ett av kommunens främsta fiskevatten som därtill har höga biologiska värden. Även Länsstyrelsen i Gävleborg har Delångersån som ett prioriterat vattendrag. Vattendraget är uppdelat och kraftigt rensat och den tidigare fisktrappan vid Lundströmmens kraftverk behövde ersättas för att fisken skulle kunna passera kraftverket.

Under 2009 anlades i samverkan med Hudiksvalls kommun en ny fiskväg som ersatte den befintliga fisktrappan vid Lundströmmen i Delångersån. Syftet var att skapa fria vandringsvägar för öringsstammen och att återställa samtliga strömsträckor, som sedan tidigare är rensade för flottning, genom att material och lekgrus återfördes. Syftet var också att skapa fria vandringsvägar för utter, den unika Dellenöringen och fiskarter som ål och flodnejonöga.

Omlöpet som anlades är 50 m långt, har en våt bredd av 3-4 m och en bredd av ca 10 m från släntfot till släntfot på det bredaste stället. Med en fallhöjd av 3 m har omlöpet en lutning av 6 %, vilket enligt kommunens erfarenhet medför att även vandringsvaga fiskarter kan passera. Omlöpet har anpassats till de flöden som enligt vattendom ska släppas till fiskväg och intaget till fiskvägen kommer att vara möjligt att reglera efter dessa.

Omlöpet invigdes den 12 september 2009. Hela området har fått en ansiktslyftning och Sörforsa ett nytt fint utflyktsmål.

Anläggandet av omlöpet skedde under ledning av Hudiksvalls kommun och utfördes enligt villkor i Länsstyrelsens tillstånd. Efter att projektet avslutats har ansvaret för omlöpet överlämnats från Hudiksvalls kommun till Fortum. Byggtiden hölls så kort som möjligt för att minska risken för grumling och eventuell påverkan på den industriella verksamheten nedströms arbetsområdet. Ett provprogram för kontroll av grumling nedströms Lundströmmens kraftverk kommer att pågå under en period enligt

Marianne Svedin

2010-05-11

avtal mellan Hudiksvalls kommun och Holma-Helsinglands AB. Kommunen ansvarar för denna provtagning och analys. Fortum ansvarar för att sköta tappning enligt villkor i vattendomen samt underhålla omlöpet.

Projektet är avslutat och i och med denna rapport också slutrapporterat till Naturskyddsföreningen.

2. STORMUSSLOR

Antalet musslor minskar idag i världen. Orsakerna är mänsklig aktivitet som dämmen och rensningar, övergödning, försurning samt giftutsläpp. Under 2009 genomfördes ett forskningsprojekt vid Högskola i Skövde som berörde vattendrag och sjöar i Västra Götalands län, däribland Gullspångsälven. Syftet med denna studie var att undersöka hur förekomst av anlagda dämmen och andra vandringshinder påverkar stormusslors föryngring.

Storvuxna arter av musslor i sötvatten kan ha drabbats av en allvarlig tillbakagång i såväl Sverige som andra delar av världen. Undersökningar av stormusslor (Unionidae) i Västra Götalands län tyder på att även vanligt förekommande arter har bristfällig föryngring. Det finns flera hypoteser om möjliga hot mot musslornas föryngring och en av dessa är förekomst av vandringshinder i vattensystemen. Musslorna påverkas indirekt av vandringshinder då de i sin livscykel är beroende av en värdfisk.

Information om vandringshinder närmast uppströms och nedströms 33 inventerade mussellokalerna i Västra Götalands län togs fram från databaser och med en kompletterande fältinventering av alla lokaler. Även information om förekomst av fiskarter i dessa vattensystem hämtades från databaser. Analyser gjordes sedan på förekomst av vandringshinder och grad av föryngring hos stormusslorna.

Resultaten visar tendenser till att vandringshinder nedströms en musselpopulation påverkar föryngringsgraden negativt. Detta gäller speciellt för arten spetsig målarmussla.

Projektet är avslutat och slutrapporterat till Naturskyddsföreningen.

PÅGÅENDE PROJEKT

1. LAX OCH ÖRING I KLARÄLVEN

Projektet påbörjades under år 2008 och fortgår tom 2014. Inom projektet pågår olika delaktiviteter.

1. Tillbakablickande analys av andelen återvändande lax och öring i Klarälven.

Aktiviteten startade med en analys av databasen för Carlin-märkta fiskar för att ta reda på fiskeodlingens födosammansättning, och dess påverkan på smoltstorlek kan vara en orsak till minskad överlevnad hos odlad lax och öring.

Man fann att vattentemperaturen i odlingsverksamheten har ökat sedan 1956 och att medelstorleken på lax- och öringsmolt från Klarälven och Gullspång också har ökat.